

ועיגוני נשים, חלק מסוים הם בדיני איסור והיתר, ומעט מהם בדיני ממונות, וגם בדיני שבת ומועד. דבר מוזר ישנו בכתב־היד, כי נשמטו באופן שיטתי השמות של השואלים והמשיבים, בפתיחת תשובה אחת כתוב: אחי החכמה ומודע הבינה החכם הנפלא כבוד ה"ר פלוני על דברת... וכן בכל תשובה ותשובה, קשה לקבוע מי השמיט שמות השואלים והמשיבים, אם זה מעשה ידי הסופרים, או רבינו המחבר בעצמו היתה לו כוונה להשמיט את השמות. התשובות נסדרו לכל שואל בחטיבה מיוחדת, והתשובות שבכל חטיבה משולבות אחת אל אחת בלשון "ומה שכתבת" "ומה ששאלת". התשובות הראשונות עד סימן כ"ה כתובים בלשון רבים, ויש ליחסם שנכתבו לחכמי רומניאה, וביחוד התשובה הראשונה בדין מים שאובין לטבילת טהרה, שהיה לו בזה דין ודברים עם חכמי רומניאה המתירין על פי דעת רבינו הלל כמו שהזכרנו לעיל מב). מדף סא, ב מתחיל משא ומתן של תשובות עם חכם אחד בעילום שמו עד דף קיב, א. מדף קיב, מתחיל שו"ת עם חכם אחר בעילום שמו עד דף קיט. מדף קיט מתחיל שו"ת עם חכם אחר בעילום שמו עד דף קמו, ב. בתוך התשובות האלו נמצאות אותן התשובות שהשיב רבינו אל רבינו יצחק מווינא שנדפסים באור זרוע ח"א סימן תשנ"ד^ה, ממש באותם סדר שכתובים באו"ז, לאור גילוי זה יש לייחס כל אותן התשובות שבחטיבה זו, מדף קיט עד דף קמו, שכולן נכתבו לר"ג או"ז. מדף קיט עד קעה נערכים השאלות לרבינו שמחה, והם כתובים בכבוד גדול כתלמיד לפני רב חג). מדף קעה עד סוף הספר נכתבו התשובות לצורבא מדרבנן אחד בלי פרישת שמו.

רבינו צדקיה הרופא מביא הרבה תשובות בתוך ספרו שבלי הלקט ח"ב, וביחוד התשובה הארוכה בדין טבילת טהרה בים הגדול, ותשובה זו לא נמצאה בקובץ התשובות שבכת"י שלפנינו, ונראה כי לרבינו היו עוד קובצי תשובות, וכן הרא"ם בתשובותיו בספר מים עמוקים (שאלוניקי, תקס"ה) סימן לה מביא שו"ת של רבינו והאו"ז, ותשובה זו לא נמצאת בקובץ התשובות שלפנינו.

ספר התשובות היו בידי הגרחד"א, כמש"כ בשם הגדולים בערכו. גם לפני הרה"ג שלמה שלם בעל ספר שונה הלכות, פירוש על ההלכות גדולות (אמשטרדם, תקנ"ז) היה ספר התשובות, ובתוך ספר הנ"ל (דף כז, ב) מעתיק תשובה אחת בדין חתימת ברכת ז' מינים, ותשובה זו כתובה לפנינו בכת"י סימן ל (דף סו, ב). יתן ה' ויזכני לגלות אור יקר זה על פני תבל ולהביאו ברכה אל בית ישראל. פירוש להגדה של פסח. רבינו עשה פירוש להגדה של פסח, ורבינו צדקיה ב"ר אברהם הרופא בפירושו להגדה, בתוך ספרו שבלי הלקט מביא פירושים

מב) תשובה זו נדפסה ע"י הרב ר"ש גורנצ'יק שליט"א בספרו שערי טהרה (ירושלים, ת"ש).

מג) אורבך, בבעלי התוספות עמוד 342 מיוחס לרבינו שמחה ב"ר שמואל משפירא, רבו של ר"י אור זרוע.

רבים מפירוש הגדה של רבינו, כמנהגו בכל ספרו להביא דברי רבינו מפירושו ומפסקיו. בשנת תרנ"ו נדפס הגדה של פסח בשם „שערי גאולה“ ע"י רמ"מ קרענגיל עם פירוש קצר, ע"פ כת"י, ומיחסו לרבינו. אין להרבות בהוכחות כי הפירוש הזה לא נתחבר ע"י רבינו, כי מי שמכיר בלשון רבינו וסגנונו רואה מיד כי אין זה לשון רבינו, ובמיוחד, מזה שהמחבר פירוש ההגדה משתמש בלשון ארמי שאין זה מדרך רבינו, שאינו משתמש שום פעם בלשון ארמי וכל ספריו הם על טהרת לשון הקודש, ועוד זאת כי בפירוש הא לחמא עניא כתוב: „ומצאתי בנימוקי הרב רבינו ישעיה“, מוכח מזה בהחלט כי הפירוש הזה לא נכתב ע"י רבינו, אולם מחבר פירוש זה השתמש בפירושי רבינו להגדה, כי פירושים רבים שמביא בשבלי הלקט בשם רבינו ישעיה מובאים בפירוש זה, וכן בסוף הפירוש מסיים: אלו דברי הרב הגדול רבינו ישעיה זצ"ל, מוכח מזה כי היה לפניו פירוש רבינו להגדה ושאל ממנו הרבה פירושים. וסיום הדברים האלו הטעו המו"ל הנ"ל ויחסו לרבינו.

מגלת סתרים. רבינו בתשובותיו מזכיר כמה פעמים מגילת סתרים, בכת"י קמבריתש דף מז, א: כאשר כתוב אתי במגילת סתרי. בדף קכא, א: ומה שאוכל להפסיג ולהשיג בקצרה הנני כותב לכבודך מש"כ אתי ע"ז במגילת סתרי. ספר זה לא הגיע אלינו.

פיוטים. גם במלאכת השיר עסק רבינו, וידע פרק בשיר, בידינו נמצאים שני פיוטים משלו: א) פתיחה לשליח ציבור (מד), המתחלת „איכה שפתי אהי פותח“, וחתם שמו ושם אביו בראשי החרוזים. ב) סליחה (מה) המתחלת „יציץ צור מחרכו“ (*). כל זה הוא שהעלה במצודתי להביא על הספר מפרשת גדולת רבינו, רום מעלתו, והוד קדושתו, עוצם מפעליו ויצירותיו התורניים האדירים, שעשה אזנים לתורה שבכתב ובע"פ, והשאיר לנו לנחלה אשר בהם נלך לאורם. זכות המחבר הגדול והקדוש יעמוד לי ולזרעי עד עולם, להיות לי למליץ לפני דר מרומים שלא ימוש התורה מפי ומפי זרעי עד עולם. ואזכה לברך על המוגמר להביא לאור עולם כל ספרי רבינו אשר עודם בכתובים, בעזרת שוכן מעונה צור עולמים.

(מד) מבחר השירה העברית באיטליה (ברלין, תרצ"ד) עמוד פה.
(מה) שם, עמוד קטז. ושם מיוחס לנכדו הריא"ז, עיין „הסגולה“ חוברת סה.
(* מקורות ליסוד התורה באיטליה.

מגילת אחימעץ (מהדורת קלאר, ירושלים), תולדות רבינו נתן שי"ר, שלשלת הקבלה.
מקורות לתולדות רבינו:

ספר התשובות של רבינו, כת"י. שם הגדולים להרחי"א. התורה והחיים לגידמן. „הסגולה“ שבועון תורני, חוברת סה—עח, מאת הרה"ג רמ"מ חסידה ירושלים.

אברהם יוסף בלאמזר משה ורטהימר